

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Model for Developing Leadership of Scout Leaders at Primary Schools under the Office of Basic Education Commission in the Northeast Region

ว่าที่ พ.ต.เดชา คันทักษ์ (Acting.Maj. Decha Khanthak)*

ดร.ไชยา ภาวะบุตร (Dr. Chaiya Pawabutra)**

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างและพัฒนาแบบภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) หาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ 4 องค์ประกอบคือ การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ การฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับจากน้อยไปมาก คือ การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ การฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ 2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม การฝึกปฏิบัติจริงดำเนินสัปดาห์ละครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง จำนวน 2 สัปดาห์ โดยใช้คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ 4 ชุด และทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ 1 เล่ม ประกอบกับการฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน และการติดตามผล 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 4 ระยะพบว่า ระยะฝึกปฏิบัติจริงผลเฉลี่ยของคะแนน ประเมินภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ สูงกว่า ก่อนทดลองและ ระยะติดตามผลสูงกว่าระยะฝึกปฏิบัติการจริง

ความสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ, โรงเรียนประถมศึกษา

Keywords: Leadership, Scout Leaders, Primary Schools

Abstract

This research aimed: 1) To study the leadership components of 427 scoutmasters in primary schools of the Office of Basic Education Committee in the Northeast of Thailand, 2) To build and develop a leadership model for the scoutmasters, and 3) To calculate the efficiency of the model.

It was found that:

1) There were 4 components on the scoutmasters' leadership- scout activity planning, scout management, mass activity setting in scout divisions, and self-practice on scout. The scoutmasters' leadership components ranked by descending order were as follows: scout activity planning, scout management, mass activity setting in scout divisions, and self-practice on scout. The lowest statistical mean of the components by sides was scout activity planning. 2) The model consisted of concept, objective, content, and process with 2-weeked intensive workshop with once an hour and once a week. Scoutmaster's Leadership Manual (four volumes) and a Leadership Theory Book were used in the workshop. 3) According to the results of the 4-phased model for the scoutmasters, the researcher found that the average score of scoutmaster leadership evaluation after the practice was higher than before the practice while the average score during monitoring period was higher than practice period.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 มาตรา 49 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

ด้วยเหตุดังกล่าวกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม สามารถจัดการกับตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิต

ทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย 2.1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร 2.2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็น

ประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสมัครใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มาตรา 8 คณะลูกเสือแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้าทั้งนี้ เพื่อความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติตามแนวทางดังต่อไปนี้ 1) ให้มีนิสัยในการสังเกต จดจำ เชื้อฟัง และพัฒนา 2) ให้ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 3) ให้รู้จักบำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ 4) ให้รู้จักการทำการฝีมือ และฝึกฝนให้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสม 5) ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมจารีตประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ (พระราชบัญญัติลูกเสือ, 2551)

ผู้วิจัยในฐานะ เป็นผู้กำกับกลุ่มลูกเสือ โรงเรียนบ้านนาจาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นวิทยากรลูกเสือ ผ่านการฝึกอบรมขั้น ผู้ให้การฝึกอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ ได้รับเครื่องหมายวูดแบดจ์ 4 ท่อน เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจชั้นที่ 5 ประเภทลูกเสือสามัญประจำสำนักงานคณะกรรมการลูกเสือจังหวัดนครพนม ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการประเมินการเลื่อนวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ลูกเสือเนตรนารี และยุวกาชาด นักศึกษาวิชาทหาร) เป็นครูผู้สอนลูกเสือ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมีบทบาทตามระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีลักษณะอย่างไร

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เหมาะสมควรมีหลักการ วิธีการ และแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยผู้วิจัยนำเสนอ และแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ (Phase) 6 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปีการศึกษา 2555 จำนวน 61 เขต จำนวนโรงเรียน 12,174 แห่ง จำนวนครู 135,632 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ผู้กำกับลูกเสือ ปีการศึกษา 2555 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 427 คน

2. รูปแบบการทดลอง

2.1 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับผู้กำกับลูกเสือ

2.2 สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ที่ได้จากการทดลองใช้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

3.2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษา รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีภาวะผู้นำ บทบาทภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือโรงเรียนประถมศึกษา และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ เพื่อสำรวจสภาพ ปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4.2 วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การร่างและ

สร้างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบ และขอรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ และการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

ขั้นตอนที่ 4 สร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ และคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือทั้ง 4 ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

4.3 วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับผู้กำกับลูกเสือ

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ที่ได้จากการทดลองใช้ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผลการสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2 ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

5.4 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

5.5 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

5.6 สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ

ผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ พบว่า

1.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ มี 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ การฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ด้านการจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ ด้านการบริหารงานในกองลูกเสือ และด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ

1.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรูปแบบของกระบวนการพัฒนา 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

1) กิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ เป็นการแนะนำตัวทำความรู้จักระหว่างผู้วิจัยกับผู้กำกับลูกเสือที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกัน และเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้กล้าที่จะอภิปราย และเสนอความคิดเห็นประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาในเครือข่ายร่วมสนธิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 จำนวน 14 โรงเรียน

2) ผู้กำกับลูกเสือกลุ่มทดลองเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการและรวมกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำใช้เวลา 2 วัน โดยมีลำดับขั้นตอนของกิจกรรมการฝึกอบรม

ระยะที่ 2 ฝึกปฏิบัติจริงการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือเป็นรายสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ รวม 2 ชั่วโมง

กิจกรรมครั้งที่ 1 วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองนำเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ด้านการ

บริหารงานในกองลูกเสือ ด้านการจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ ด้านการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ

กิจกรรมครั้งที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมนำเสนอความก้าวหน้าของตนเองการปรับและพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือที่นำเสนอในครั้งที่ 1 ร่วมกันอภิปรายรูปแบบกิจกรรมการพัฒนา ตอบแบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนา

ระยะที่ 3 ศึกษาดูงานโรงเรียนลูกเสือต้นแบบ หลังจากทำกิจกรรมครบ 2 ครั้งแล้ว นำคณะผู้กำกับลูกเสือที่ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 28 ท่าน ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนลูกเสือต้นแบบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม และโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน หลังจากนั้นผู้ร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับประเด็นที่ได้จากการศึกษาดูงาน มีการสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาดูงาน

ระยะที่ 4 ระยะติดตามผล เป็นระยะติดตามผลการพัฒนาของผู้กำกับลูกเสือ หลังการปฏิบัติการ 1 สัปดาห์ โดยทำแบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ หลังสิ้นสุด 1 สัปดาห์หลังการทดลอง

1.3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเมื่อนำรูปแบบและคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือทั้ง 4 ชุด ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาประถมศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน โดยทำการประเมินการทดลองใช้ทั้ง 4 ด้าน ผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้กำกับลูกเสือประเมินตนเอง จาก 14 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมเป็น 28 คน ประเมินใน 2 ระยะ คือ ประเมินก่อนการทดลอง และประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบ 1 สัปดาห์ พบว่า

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฝึกฝนตนเอง

ทางด้านลูกเสือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานในกองลูกเสือ

ระยะที่ 2 หลังการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานในกองลูกเสือ

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ มี 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดหมวดกิจกรรมในกองลูกเสือ การฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ด้านการจัดหมวดกิจกรรมในกองลูกเสือ ด้านการบริหารงานในกองลูกเสือ และด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาอาจจะมีการดำเนินการอยู่แต่ยังไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง การดำเนินการตามภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้านจึงดำเนินไปอย่างช้าๆ และยังไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ โดยเฉพาะด้านการวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดนั้น ผู้กำกับลูกเสืออาจคิดเพียงว่าระบบงานมีอยู่แล้ว และมีการมอบหมายงานให้รองผู้กำกับลูกเสือที่เป็นผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ จึงไม่ได้กำกับ ติดตาม และตรวจสอบ ตลอดจนไม่คิดพัฒนาทั้งตนเองและรองผู้กำกับลูกเสือ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานกิจกรรมลูกเสือของสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือให้เกิดความตระหนัก และให้มีความรู้ความสามารถ สามารถนำไปประยุกต์

ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พิศวาส สวยรูป, 2554)

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้กำกับลูกเสือมีบทบาทสำคัญในการนำกิจกรรมลูกเสือสู่เป้าหมาย และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมสถานศึกษาอื่น ตลอดจนการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาของตนให้เป็นแบบอย่างได้

2.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม การฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน และการติดตามผลดำเนินการเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม 2 วัน โดยกำหนดเป็นกิจกรรม คือ กิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ และประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ จำนวน 4 ด้าน ก่อนรับการฝึกอบรม ฝึกอบรมในห้องใช้ระยะเวลา 2 วัน ระยะที่ 2 ระยะฝึกปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ รายสัปดาห์จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง เป็นเวลา 2 ชั่วโมง โดยใช้คู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ เนื้อหาของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา มีทั้งหมดจำนวน 4 ชุด คือ ชุดที่ 1 การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ ชุดที่ 2 การบริหารงานในกองลูกเสือ ชุดที่ 3 การจัดหมวดกิจกรรมในกองลูกเสือ ชุดที่ 4 การฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ซึ่งคู่มือทั้ง 4 ชุดนี้ ใช้ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำในระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การอบรมเชิงปฏิบัติการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง การใช้คู่มือการดำเนินงาน และการศึกษาดูงานโรงเรียนลูกเสือต้นแบบ จากนั้นเมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปผลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้กำกับลูกเสือ

ระยะที่ 3 ศึกษาฐานโรงเรียนลูกเสือต้นแบบ หลังจากทำกิจกรรมครบ 2 ครั้งแล้ว นำคณะผู้กำกับลูกเสือที่ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 28 ท่าน ไปศึกษาฐานที่โรงเรียนลูกเสือต้นแบบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม และโรงเรียนบ้านนาดอกไม้ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 1 โรงเรียน หลังจากนั้นผู้ร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับประเด็นที่ได้จากการศึกษาฐาน มีการสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการศึกษาฐาน

ระยะที่ 4 ระบุประเด็นตามผล เป็นระยะติดตามผลการพัฒนาของผู้กำกับลูกเสือหลังการปฏิบัติการ 1 สัปดาห์ โดยทำแบบประเมินและแบบสัมภาษณ์การพัฒนากฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ หลังสิ้นสุด 1 สัปดาห์หลังการทดลอง

2.3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนากฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเมื่อนำรูปแบบและคู่มือการพัฒนากฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือทั้ง 4 ชุด ไปทดลองใช้ในสถานศึกษาประถมศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน โดยทำการประเมินการทดลองใช้ทั้ง 4 ด้าน ผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้กำกับลูกเสือประเมินตนเอง จาก 14 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมเป็น 28 คน ประเมินใน 2 ระยะ คือ ประเมินก่อนการทดลอง และประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบ 1 สัปดาห์ พบว่า

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานในกองลูกเสือ

ระยะที่ 2 หลังการทดลอง พบว่า กฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนในกองลูกเสือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า กฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในช่วงระยะติดตามผลนี้เป็นช่วงที่มี

การทบทวน มีการวางแผน การจัดเรียงระบบงานตามรูปแบบ และวิธีการที่ได้ฝึกปฏิบัติจริงทำให้เกิดแนวคิดที่ชัดเจนและได้นำไปประยุกต์ในงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยระยะนี้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรเทพ ภูมิภักดีพรหม (2550) ทำการศึกษาในเรื่อง รูปแบบการพัฒนากฎะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนากฎะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 7 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ 1) ด้านสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน 2) ด้านการทำให้เป็นผู้นำตนเอง 3) ด้านอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง 4) ด้านกระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 5) ด้านผู้นำแสดงเป็นแบบฉบับที่เป็นผู้นำตนเอง 6) ด้านอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัลและตำนิ อย่างสร้างสรรค์ 7) ด้านสร้างรูปแบบความคิดทางบวก ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบโดยนำไปใช้ทดลองในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนพบว่า ผู้เข้าอบรมหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากฎะผู้นำเหนือผู้นำ มีภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ารูปแบบภาวะผู้นำเหนือผู้นำมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า กฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ประกอบด้วย การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ และการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กฎะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ประกอบด้วย การวางแผนในการจัดกิจกรรมลูกเสือ การบริหารงานในกองลูกเสือ การจัดมวลกิจกรรมในกองลูกเสือ และการฝึกฝนตนเองทางด้านลูกเสือ ส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมลูกเสือ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดการฝึกอบรมและพัฒนาลูกเสือการฝึกอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ

ทั้ง 4 ด้านให้ผู้กำกับลูกเสือประมศศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้กำกับลูกเสือมีการพัฒนาด้านภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือในระดับสูงขึ้น จะส่งผลให้การจ้ดกิจกรรมลูกเสือประสบความสำเร็จ

3. การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ควรมีการวางแผนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้กำกับลูกเสือ ของผู้กำกับลูกเสือ โดยให้มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบดำเนินการเพื่อให้ผู้กำกับลูกเสือมีความตระหนัก เห็นถึงความสำคัญ และมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- พิศวาส สวयरูป. (29 กันยายน 2554). **สัมภาษณ์**. ข้าราชการครู. ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.
- วรเทพ ภูมิภักดีพรรณ. (2550). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์ทนายความทั่วไป. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2556, จาก <http://goo.gl/4eO2q9>
- _____. (2551). **พระราชบัญญัติลูกเสือ 2551**. ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2556, จาก <http://goo.gl/w40Qk9>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ: ศรุสภา
- ลาดพร้าว Bass, B. M. (1985). **Leadership and Performance Beyond Expectations**. New York: Free Press.
- Blake, R. R. & Jane S. M. (1964). **The Managerial Grid**. Houston, Texas: Gulf.
- Bothwell, L. (1983). **The Art of Leadership : Skill Build Technique that Product Results**. New York: Prentice Hall.